

Konferencia Promoting Heart Health, A European Consensus

25. – 26. február 2004, Cork, Írsko

V Corku, druhom najväčšom meste Írska (180 000 tisíc obyvateľov), ktoré prvý polrok 2004 predsedá štátom Európskej únie (EÚ), sa pod záštitou a vedením írského ministra zdravotníctva a detí Micheála Martina, MD, uskutočnilo významné pracovné stretnutie delegátov osemnástich členských štátov EÚ a siedmich prístupujúcich štátov do EÚ, venované podpore kardiovaskulárneho (KV) zdravia s dôrazom na všeobecnú dohodu v tejto pálčivej otázke. Na konferencii som sa zúčastnil z poverenia ministra zdravotníctva SR spolu s MUDr. E. Nagyom, pracovníkom ministerstva zdravotníctva v oblasti preventívnych zdravotníckych programov.

Konferencia sa konala z iniciatívy Írskej republiky, ktorá vynaložila veľké úsilie a námahu, aby sa podnetný návrh Európskej kardiologickej spoločnosti (EKS) realizoval. Za zdarný priebeh stretnutia, predovšetkým po odbornej, ale aj spoločenskej stránke, treba organizátorom vysloviť poďakovanie a uznanie. Na podujatí sa aktívne (prednáškami, diskusiou) zúčastnili poprední európski odborníci v problematike primárnej a sekundárnej prevencie srdcových a cievnych chorôb (SCCH), experti v organizovaní a riadení opatrení na podporu zdravia na medzinárodnej a tiež regionálnej úrovni, zástupcovia EKS (terajší prezident Prof. Bassand, prezident – elect Prof. Tendera, bývalý prezident Prof. Rydén), pozorovatelia z USA, mnohých medzinárodných odborných spoločností, veľkých farmaceutických firiem, viacerých zahraničných univerzít.

Cieľom stretnutia bola príprava materiálov, ktoré obsahujú písomnú dohodu o spoločnom úsilí a najúčinnjšom spôsobe v podporovaní KV zdravia, v jeho prevencii, inými slovami dohodu o spoločnej taktike štátov EÚ v kontrole, respektíve v boji proti SCCH.

Stratégia podpory zdravia sa môže uskutočňovať dvoma hlavnými smermi: a) zameraním sa na zdravú populáciu (populačná stratégia), b) na jedincov s vysokým rizikom a na osoby s diagnostikovaným KV ochorením (stratégia vysokého rizika). Delegáti pripravený návrh bude v máji t. r. podkladom pre rokovanie Health Council-u, ktorý tvoria ministri zdravotníctva štátov EÚ a následne pre definitívne schválenie Európskym parlamentom.

Prvý pracovný deň (25. február) sa v piatich sekciách za prítomnosti všetkých zúčastnených prebrali nasledovné témy: európske perspektívy v oblasti KV zdravia, epidemiológia KV chorôb v Európe, podpora KV zdravia v populácii, podpora KV zdravia v klinickej praxi, možnosti podpory KV zdravia a jej perspektívy v Európe.

Druhý deň prebiehal „za zatvorenými dverami“ pri účasti oficiálnych delegácií 25 európskych štátov s jednou témou rokovania „vývoj všeobecnej politiky v oblasti KV zdravia na úrovni EÚ“. Delegáti diskutovali o pripravenom materiáli, ktorý zhrňa poznatky z predchádzajúceho dňa. Trojhodinová plodná diskusia vyústila do záverečného dokumentu konferencie. Z tohto závažného dokumentu, ktorý pri jeho implementácii podstatne ovplyvní zdravotnícku politiku jednotlivých členských štátov, chcem v predstihu v záujme informovanosti našej odbornej verejnosti upozorniť na viaceré významné body.

V preambule sa uvádza, že občania EÚ prisudzujú najvyšší význam ľudskému zdraviu, ktoré považujú za „conditio sine qua non“ pre optimálnu kvalitu života.

Ďalej sa konštatuje, že SCCH – choroby srdca, mozgu a iné aterosklerotické cievne choroby – sú najvýznamnejšou príčinou smrti, vrátane predčasnej smrti u európskych mužov a žien a tiež ich zníženej kvality života. Súčasné trendy síce potvrdzujú klesajúcu mortalitu na SCCH, ale zároveň

narastá počet kardiakov, ktorí sa dožívajú vyššieho veku. Väčšina SCCH sa dá predchádzať, v čom hlavnú úlohu zohrávajú zmeny životného štýlu a pokroky pri liečbe SCCH.

Populačná stratégia sa musí zamerať na hlavné určovatele KV zdravia: životný štýl, rizikové faktory, sociálne a environmentálne faktory. Nezdravý životný štýl, najmä nesprávna výživa, fajčenie, telesná inaktivita a potom vysoký TK, sú hlavné KV rizikové faktory, ktorých eliminácia musí byť súčasťou zdravotnej politiky tak v EÚ ako celku, ako aj v jej jednotlivých štátoch. Významný je negatívny príspevok ďalších rizikových faktorov: obezity, cukrovky, nadmerného pitia alkoholu a psychosociálneho stresu. Podpora KV zdravia a príslušné preventívne opatrenia sú „cost-effective“ investíciou, ktorá prináša zdravotný, spoločenský a ekonomický zisk. Tvorba a aplikácia vlastných, respektíve prevzatých a upravených odporúčaní pri kontrole SCCH má respektovať dostupné finančné zdroje, zdravotnícke služby, etické, zákonné, kultúrne a iné dôležité činitele. Vo všetkých štátoch EÚ treba nevyhnutne monitorovať úmrtnosť a chorobnosť na KV choroby spolu s hlavnými rizikovými faktormi a zintenzívniť KV výskum.

Dokument upozorňuje na skutočnosť, že najvyššia mortalita na SCCH je v ekonomicky najslabších skupinách spoločnosti, z čoho vyplývajú nerovnosti v miere zdravia medzi občanmi EÚ. Tieto ďalej ovplyvňujú rozdiely vo finančných nákladoch na sociálnu a zdravotnú sféru v jednotlivých členských štátoch EÚ. Opakovane sa zdôrazňuje negatívny vplyv nadhmotnosti a obezity na KV zdravie, pretože ich výskyt v Európe narastá najmä u detí a mladistvých.

V členských štátoch EÚ treba zintenzívniť opatrenia na ochranu zdravého životného prostredia, na podporu poľnohospodárstva, potravinárskej výroby, rybolovu, vnútorného trhu, dopravy, venovať pozornosť výchove a ochrane spotrebiteľa.

Stratégia podpory zdravia vo svojej celistvosti a všeobecnosti si vyžaduje integrovaný prístup, ktorý je transparentný, multisektorový a multidisciplinárny a vychádza z vedeckého výskumu a vedeckých dôkazov. Preventívne opatrenia musia pôsobiť na ľudí v priebehu ich celého životného cyklu, na všetky sociálne skupiny, najmä na najviac ohrozené. Musia navyše zohľadňovať kultúrne, pohlavné a vekové rozdiely. Nevyhnutné je sústavné monitorovanie a vyhodnocovanie činností a programov v tejto oblasti. Pre populačnú stratégiu musia jednotlivé štáty zabezpečiť koordináciu a partnerstvo na celoštátnej a regionálnej úrovni medzi príslušnými vládnymi a nevládnymi organizáciami.

Stratégia vysokého rizika potrebuje vyčleniť z finančných zdrojov čiastku na zabezpečenie výchovy a výcviku poskytovateľov zdravotníckych služieb. Je nevyhnutnou podmienkou, aby si stratégiu osvojili lekári, medzi ktorými vedúcu úlohu majú všeobecní lekári, potom špecialisti – kardiológovia, angiológovia, internisti a odborníci v oblasti verejného zdravotníctva.

Dokument končí výzvou na ďalšie pokračovanie spolupráce so zainteresovanými medzinárodnými a medzivládnymi organizáciami, predovšetkým so Svetovou zdravotníckou organizáciou, aby sa zabezpečila účinná koordinácia všetkých činností v podpore KV zdravia.

Na záver tejto informácie o konferencii v Corku treba uviesť, že Slovensko participovalo na programe dodaním požadovaných údajov o KV epidemiologickej situácii a vypracovaním prehľadovej správy o preventívnych opatreniach a činnostiach v oblasti kontroly KV chorôb v rámci Národného programu podpory zdravia. So záujmom a porozumením, najmä

zo strany predsedajúcej Írskej delegácie a delegácií prístupujúcich krajín, sa stretlo naše krátke vystúpenie, v ktorom sme zdôraznili súhlas a zhodu so znením záverečného dokumentu, deklarovali pripravenosť Slovenska na realizáciu programu podpory KV zdravia, otestovanú v predchádzajúcom období plnením Kardiovaskulárneho programu a odborne garantovanú, trvalou aktivitou Slovenskej kardiologickej spoločnosti (SKS). Naše skúsenosti a výsledky z tohto programu, ako aj práca SKS, sú známe a kladne ich hodnotili Prof. Puska a Prof. Wood. Upozornili sme na bezpodmienečnú potrebu finančného zabezpečenia, bez ktorého sa nedajú dosiahnuť priaznivé výsledky v upevnení KV zdravia. Navrhli sme, aby európska komisia zaviazala vlády jednotlivých štátov k finančnej saturácii domácich

programov a prípadne, aby sama európska komisia uvoľnila finančné prostriedky pre program podpory KV zdravia v prístupujúcich štátoch EÚ. Predstavitelia írsky delegácie prisľúbili podporiť náš návrh. Delegácie zúčastnených európskych krajín opúšťali Írsko s pocitom dobre vykonanej, spoločensky užitočnej práce vo viere, že konferencia v Corku bude významným medzníkom v jednotnom spoločnom úsilí krajín EÚ v zlepšení kontroly nad SCCH a upevnení KV zdravia obyvateľov Európy.

Prof. MUDr. Igor Riečanský, CSc.
hlavný odborník MZ SR pre kardiológiu